

De rol van relaties bij onze studie van ECIW

Ik heb in de inleiding kort iets gezegd over mijn levensbeschouwelijke zoektocht. Een zoektocht veronderstelt dat je iets kwijt bent en dat je weet wát dat dan precies is. Zo precies wist ik dat echter toen niet en nu nog steeds niet. Toch is er sprake van een soort algemeen gevoel van onbehagen. Hoewel ik kan genieten van alle dingen die ons droomleven leuk maken is er altijd dat besef geweest dat carrière, geld, macht, genot enzovoorts aangenaam zijn, maar niet meer dan dat. Aanvankelijk dacht ik dat Zelfrealisatie een soort onthechte en extatische toestand was, het ultieme genot. Mogelijk is iedere spirituele zoeker aanvankelijk zelfgericht. We kunnen de verpakking van dat wat we zoeken wat minder platvloers laten klinken dan wat ik zojuist schreef. We kunnen spreken over zelfontplooiing, de waarheid ontdekken, een liefdevol leven leiden enzovoorts. Bij al deze formuleringen staat echter toch, zeker aanvankelijk, ons eigen geluk centraal. Degene die kiest voor een leven als kluisenaar doet dat omdat hij of zij daar gelukkiger van meent te worden. De klimaatactivist denkt gelukkig te worden door een succesvolle actie tegen vervuilers te voeren. En *wij* willen innerlijk geluk, vrede en liefde ervaren. Is dit minderwaardig of verwerpelijk? Nee, dat niet. Het is het resultaat van ons geloof in afgescheidenheid. We hebben ons zelf tot onthecht centrum van de wereld verklaard dus dan is het niet zo gek als we geloven dat het geluk van dit wezentje nu het aller belangrijkste is.

Deze zelfgerichtheid meende ik te ontlopen toen ik besloot Christen te worden. In het Christelijk geloof staat immers de naastenliefde centraal. Natuurlijk was ook deze drijfveer verontreinigd met zelfgerichte motieven. Ik dacht immers zelf gelukkiger te kunnen worden door lief te doen voor anderen. Maar ook dit is oké en misschien een teken dat er een dieper inzicht begint door te dringen in een verdwaasde denkkeest. Vermoedelijk moest het zo zijn dat ik in mijn klassiek Christelijke periode moest ontdekken dat lief *doen* om gelukkig te worden niet de weg is. ECIW leerde me dat ik als doenerdje degene ben die het licht en de liefde in mij blokkeren. Mijn geloof in afgescheidenheid heeft de ramen naar de hemel gesloten en nu zit ik in het donker.

Toch biedt Jezus ons in ECIW opnieuw de weg van de naastenliefde aan. Deze keer niet de duale versie van naastenliefde waarbij ik, als afgescheiden zelf, me inspan om het goede te doen, zelfs als ik eigenlijk meen dat die ander dat helemaal niet verdient. ECIW biedt ons de non-duale variant van naastenliefde. Jezus toont me allereerst dat ik ervoor gekozen heb om me een afgescheiden zelf te voelen doordat ik me wilde afzetten tegen de eenheid die ik eigenlijk ben. Ik zet me af tegen de Vader en tegen mijn Broeders want zo voel ik me een echt zelf. Er is sprake van onbewuste haat richting God en mijn naasten. Eveneens geloven we onbewust dat God en onze naasten iets van ons terug willen hebben. Ze willen iets terugpakken van ons en vormen een bedreiging. We hebben een diep wantrouwen binnengelaten in onze denkkeest. We hebben een hekje geplaatst in de eenheid en alles wat zich binnen dit hekwerk bevindt is van ons en dat willen we behouden en desnoods verdedigen. We staan glimlachend en vriendelijk te praten met de burens maar willen toch een gepaste afstand bewaren. ECIW noemt dit heel toepasselijk “de speciale haat relatie”. Hierin tonen we een onschuldig gelaat maar vermoeden steeds schuld en kwade intenties bij die ander.

Dat krachtige woord “haat” laat zien hoe enorm diep ons geloof in afgescheidenheid is. We vrezen niet dat die ander ons een klein beetje te na zou kunnen komen. Nee, we zien in hem een regelrechte moordenaar. Dit is ook weer zo iets waar we soms even over nadenken om het dan als overspannen beeldspraak terzijde te schuiven. Maar ook nu weer is daar de uitnodiging om enig

gevoel te krijgen van deze diepe haat in onszelf. Dat fundamentele wantrouwen dat we zelfs jegens onze partner of naasten diep van binnen koesteren. Er lijkt altijd sprake van een onoverbrugbare kloof tussen een ander en mij. We laten nooit het achterste van onze tong zien want dan zou hun haat wel eens kunnen opvlammen en ons verteren.

Ik noemde het lief *doen* in de Christelijke gemeente waar ik jaren naar toe ging. Dat lijkt hypocriet maar in onze relaties doen we niet anders. We willen aardig gevonden worden, waardering krijgen, gezelschap en aandacht krijgen van anderen. Deze ruilhandel in liefde noemt ECIW “de speciale liefdesrelatie”. Dat klinkt veel prettiger dan een speciale haatrelatie maar het is slechts de andere kant van dezelfde duale medaille. We denken dat anderen ons liefde kunnen geven en dat we dat nodig hebben. Deze afhankelijkheid van de waardering van anderen maakt ons angstig. Het lijkt ons vreselijk als anderen zich bedenken en ons plotseling beschuldigen of afwijzen. Ons ergste doemscenario is dat we helemaal alleen en berooid achter blijven; zonder spullen, onderdak en mensen die om ons geven. We gruwen van onze eigen afhankelijkheid van anderen en zijn constant alert op tekenen die erop kunnen wijzen dat we in ongenade beginnen te vallen. Straks geeft mijn partner nog zijn liefde aan een andere vrouw. Misschien ben ik niet meer aantrekkelijk genoeg voor hem. Soms kiezen we vanuit deze angst de houding die ik eerder beschreef waarbij we ons pantsersen en terugtrekken in een ivoren toren. We verklaren alles wat we zien tot illusie en anderen tot projectie van onszelf. En daar zitten we dan, eenzaam en verlaten en zogenaamd onkwetsbaar.

ECIW legt uit hoe we onze speciale haat- en liefdesrelaties kunnen gaan transformeren naar een heilige relatie. De weg hiernaartoe is ons bekend: via vergeving. Maar wat houdt het vergeven van de speciale relaties dan in? En, jawel daar is hij weer: *hoe* kunnen we dat doen? Het zal niet als een verrassing komen als ik herhaal dat we als doenerij niet in staat zijn om werkelijk lief te hebben. In onze duale schijnwerkelijkheid mogen we dromen over een sprookjes huwelijk maar het zal niet meer blijken dan dat, een sprookje.

We kunnen een heilige relatie zien als een geheelde relatie. Een geheelde relatie is wat anders dan de situatie waarin twee mensen menen dat ze het redelijk met elkaar getroffen hebben omdat ze een beetje dezelfde belangstellingen hebben en niet te vaak ruzie maken. Het helen van een relatie is het gaan doorzien dat er nooit sprake is van “twee”. Het gaat in een heilige relatie nooit over twee eenlingen die elkaar wel zien zitten.

De uitnodiging aan ieder van ons in elk contact met een ander is, om via die innerlijke antenne op te merken wat er van binnen gebeurt. Bespeur je iets van angst? Of is daar irritatie, jaloezie, claimend gedrag, ongeduld, afhankelijkheid? Al deze gevoelens en emoties zijn signalen dat we geloven in tweeheid. We zien het lichaam van een ander en concluderen dat er twee zijn, jij en ik. Bij het waarnemen van een ander nemen wij de waarheid van het anders-zijn van die ander voor waar aan. Lees deze zin svp nog maar een paar keer. Door boos te zijn op die ander of bang te zijn voor hem kunnen we de illusie van tweeheid nog verder versterken. Als we dat zo doen kunnen we direct voelen wat dit doet met ons gevoel voor afgescheidenheid. Voel je het? Weet je diep van binnen wat ik bedoel?

Bij het spreken over relaties kunnen we denken aan partnerrelaties en het is inderdaad een fraaie oefensituatie om jarenlang met dezelfde persoon onder één dak te wonen. Maar het gaat bij relaties over veel meer dan dat. In eerste instantie kunnen we het breder trekken en zien dat het van toepassing is op iedereen die we tegenkomen. In het korte ogenblik dat je een vreemdeling aankijkt is daar die relatie. Hoe zie je hem? Zie je een vreemde, een lichaam? Of zie je de liefde verpakt in de

vorm van een lichaam? ECIW zegt het zo poëtisch: zie je in je Broeder het gelaat van Christus? <Txt 20: IV, 5>

“Maar degenen die weten dat ze allemaal hetzelfde zijn hebben geen verlossing nodig. En ieder vindt zijn verlosser wanneer hij gereed is naar het gelaat van Christus te kijken, en Hem zonder zonde te zien.”

Zodra we opmerken dat we geloven in de afgescheidenheid van onszelf met de ander die we zien, is er de uitnodiging om onze illusie te vergeven. Vanuit ons kleine zelf is dat niet op te brengen. Het zelf is immers gebaat met het koesteren van verschillen. Het zien van vreemdelingen die gevreesd of gepaaid moeten worden is zijn corebusiness. Het helpt om deze weerstand tegen openheid jegens anderen te doorvoelen. Ik, als klein zelf, kan mijn angst niet zomaar loslaten. Ik als klein zelf kan mijn boosheid niet zomaar laten varen. We hebben een grotere Kracht nodig. De kracht van liefde Zelf.